

DE AMSTERDAMSE PIRATENSCENE IN DE JAREN ZESTIG

Zowel op Mediapages als in het Knot International Radio Report heb ik recentelijk aandacht besteed aan activiteiten uitgevoerd door een mysterieus duo uit Amsterdam, dat zich bij herhaling dacht te profiteren van de goede naam van bepaalde radiostations. Zowel bij Radio Noordzee als Radio Caroline probeerden ze in de begin jaren zeventig te infiltreren en geld te verdienen, mede door onheus gebruik van de namen van de organisaties. We kregen toen een aantal herinneringen van een mensen die met hen in aanraking waren gekomen gedurende voornoemde periode.

Van Peter Bruining kreeg ik recentelijk een e-mail waarin hij zich eerdere activiteiten van Koller en Otten herinnert en tevens ingaat op de vroege piratenscène aan land, dat zich in de jaren zestig voornamelijk aan land afspeelde. Peter kende de namen 'Koller

en Otten' uit de tweede helft van de jaren zestig en heeft beiden in het najaar van 1968 kort ontmoet. Hij schreef me dan ook: 'Alle indrukken in het artikel lijken me juist, het waren een paar hoogst onbetrouwbare figuren met een grote fantasie en dito verhalen die zich overal indrongen. Beiden waren ze in die tijd geïnteresseerd in middengolfzenders.'

De Koller die Peter Bruining kende heette volgens mij Frans Koller, zijn voorletters zijn F.J.W. geb. in 1946 en hij noemde zich diskjockey. Hij had rond 1968 een keldertje in de Utrechtsedwarsstraat, in het gedeelte tussen de Utrechtsestraat en de Amstel, in Amsterdam. Daar sloopte en repareerde hij televisietoestellen. Het was te herkennen aan de grote stapels oude beeldbuizen, direct achter de deur. Zijn woonadres was vermoedelijk daar in de buurt, op de Achtergracht.

In die tijd waren er in Amsterdam op de 220 meter middengolf een aantal lokale piratenstations actief. Meestal waren het scholieren, die in navolging van de zeezenders wat plaatjes draaiden en 'zeezendertje' speelden. Heel onschuldig allemaal, niet commercieel. Bruining: 'Bovendien werd er ook huiswerk via de

stations gemaakt. Een van hen was de zoon van een zeer bekende televisiejournalist uit die tijd en die draaide wat muziek van The Doors en daarna werden de Duitse vertalingen voorgelezen voor zijn schoolklas op het

Spinoza, zodat die de volgende dag een behoorlijk cijfer hadden. Ik heb er nog een tape van.'

Koller was iets eerder in de tijd, in het voorjaar van 1968, ook zelf actief op de middengolf in Amsterdam onder de naam Radio Londen en maakte deel uit van een kleine concentratie aan zenders die vanuit de Utrechtse buurt en de Pijp actief waren. Volgens Peter Bruining vormde Koller en nog enkele andere personen een voorhoede van wat latere kleine middengolfstations, die in Amsterdam actief waren.

Zoals de zeezender liefhebbers tal van plakboeken vol hebben met herinneringen en tientallen uren aan herinneringen op cassette dan wel cd koesteren heeft Peter in de loop van de hoogtijdagen van de landpiraten ook het nodige verzameld: 'Toch bleven die activiteiten bij reguliere luisteraars naar de zeezenders niet onopgemerkt. Tientallen jaren later heb ik nog in het logboek van de luisteraar Oebel Boersma een notitie gevonden van deze uitzendingen. Uiteindelijk kun je stellen dat de uitzendingen van de landpiraten in Amsterdam en omgeving zich afspeelden in hetzelfde golfengebied.'

In de Achterhoek en Twente, maar ook in Groningen en Drenthe waren in die tijd massaal in het begin van de middengolf de landpiraten actief, met alleen maar Nederlandstalige muziek, vooral uit de stal van Johnny Hoes. Maar in Amsterdam

was men dus anders actief en konden betrekkelijk lang ongestoord hun gang gaan. Peter Bruining herinnert zich nog enkele bekende namen uit die tijd.

Officier in zaak tegen vier Amsterdammers:

'CLANDESTIEN ZENDEN EEN PASSIE'

(Van een onzer verslaggevers)

AMSTERDAM, woensdag. — „Dit clandestiene zenden is meer dan een hobby, het is een passie". Aldus de officier van justitie bij de Amsterdamse politierechter mr. J. H. Bergsma gistermiddag in zijn requisitoir tegen vier jongens van 19 tot 26 jaar, verdacht van het in bezit hebben en gebruik maken van een zendinrichting. Hij eiste straffen van drie tot acht weken waarvan een gedeelte voorwaardelijk.

De politierechter mr. Ten Kroode zei in aansluiting op de opmerking van de officier: In mei van dit jaar toen deze zaken speelden, waren er in Amsterdam ongeveer twintig clandestiene zenders in de lucht. De politierechter veroordeelde de 22-jarige discjockey F. H. en de 26-jarige electricien W. G. — al eodrer voor een dergelijk feit veroordeeld — ieder tot een week gevangenisstraf, de 20-jarige monteur F. M. en de 19-jarige varensgezel J. G. werden respectievelijk tot twee en drie weken veroordeeld.

Twee van de verdachten, G. en M., werden daarna als getuigen gehoord in de zaak tegen de eveneens van een dergelijk vergrijp verdachte 39-jarige monteur D. B., die volgens de ten laste legging een zender in zijn woning aan de Fokke Simonszstraat zou hebben gebruikt. B. was de enige die ontkende; de beide jongens die bij de politie voor hem nogal bezwarende verklaringen hadden afgelegd zeiden nu tegenover de politierechter zich niet te kunnen herinneren bij de monteur thuis een zender te hebben gezien. Het was voor de politierechter aanleiding de getuigen te wijzen op het gevaar van meeneed en de monteur te waarschuwen voor uitlokking daarvan.

Nadat ook de officier had opgemerkt: „Hier zit een dikke meeneed in", besloot mr. Ten Kroode de zaak tegen B. aan te houden en terug te verwijzen naar de rechter-commissaris voor instructie.

Het parool werd ingeleid 16 okt. 1968

(Zie ook 29 mei)

‘Enkele bekende namen in die tijd waren 'Roadrunner', een station van ene Jan G. Verder had je Radio 'Jennie' van de toen roemruchte Joost Buis, die woonachtig was in de 1e Jan Steenstraat. Hij gaf gewoon zijn locatie vrij en riep altijd door de ether: 'naast de melkfabriek!' Dan had je Radio 'Blackout' op het Thérèse Schwarzeplein, de 'Electra' van A.W. le Roi en 'Radio 215' van Frans K. Maartense op de Prinsengracht. Tja en dan natuurlijk 'Radio Londen' van Frank J.W. Koller. Ook wil ik 'Tom Poes' en 'Lafayette' van Dannis B noemen.

De eerder genoemde Frans Maartense was een bekende leverancier van radio-onderdelen voor zenderbouw aan de Amsterdamse piraten. Hij werkte destijds bij Radio Groeneveld op de Ceintuurbaan en later bij Radio Rotor in de Kinkerstraat in Amsterdam’.

Peter Bruining luisterde in die tijd op de middengolf naar de zeezenders en al draaiende op de middengolf kwam hij op de frequenties rond de 220 meter (naast de Fransman uit Lille) dit stel lokale piraten tegen. Hij volgde hun activiteiten, waarbij het de kunst was er achter te komen waar ergens in de stad zij zich ophielden: 'antennes kijken' noemden wij dat. En peilen met het zakradiootje, prachtig om aan terug te denken.’

Maar zoals in het noorden en oosten de toenmalige RCD actief was met het uitpijlen van de illegale landpiraten zo kon het natuurlijk ook niet uitblijven dat in Amsterdam de ether weer een beetje opgeschoond diende te worden. Bruining

herinnert zich: ‘Op 28 mei 1968 werd Koller opgepakt door de Radio Controle Dienst en niet alleen hij maar de complete jaargang aan illegale middengolfstations van dat moment. Dat resulteerde in een paar krantenberichten waarvan het beroemdste bericht de geschiedenis in gegaan is als het '29 flessen cognacbericht', een regel die door een drukfout in het bericht verschenen was. Daar werd in piratenkringen nog tijden over gesproken.’

Uiteraard dienden de personen die bij de razzia van de RCD waren opgepakt voor de rechter te verschijnen, hetgeen in oktober 1968 gebeurde en natuurlijk breeduit in de kranten werd beschreven. Bruining: 'In oktober 1968 moest Frank Koller en zijn kornuiten voorkomen bij de rechter. Ook daarvan verscheen een verslag in de krant. Frank Koller kreeg een week gevangenisstraf toegewezen, terwijl hij al voor twee weken vastzat. Hij wist echter van volhouden en de ether bleek niet meer veilig te zijn.'

Bruining herinnert zich ook nog erg goed hoe de peilingen werden verricht en welke tegenactie de piraten regelmatig uitvoerden: 'Ik herinner me ook dat als er peilacties in de stad waren, de zenders werden ondergebracht op een van de weinige plekken waarvan we zeker wisten dat er niet gezocht zou worden, in het huis van hoofdcommissaris van der Molen. Zijn zoon was een bekende van de 'piraten'. Gepeild werd er door de RCD ondermeer vanaf het Marine-etablissement op Kattenburg, de RCD mocht daar gebruik maken van de peilers van de Marine, die daar destijds betere spullen voor hadden dan de PTT. Maar, de piraten hadden een 'mol' daar, die tipte wanneer er een peilactie aanstaande was. Dat betekende de zenders weg en de antennes plat op het dak.'

OFF. VERMOEDT MEINEED

Straffen voor etherpiraten

(Van onze verslaggever)

AMSTERDAM, 16 okt. — „In Amsterdam waren in mei ongeveer twaalf clandestiene zenders in de lucht.“ Dit vertelde gistermiddag de politierechter, die vier door de PTT opgespoorde zendamateurs moest berechten.

Het was een ingewikkelde zaak gisteren bij de politierechter. De officier meende dat er tegen twee getuigen een stevige mijneedzaak in zat. Hij bedoelde de twee jeugdige getuigen Jan G. en Francois K., zelf verdacht van clandestien zenden. Zij hadden voor hun zenden, onder de naam „Roadrunner“ en „Radio 215“, respectievelijk drie en twee weken gevangenisstraf gekregen. Bij de zaak was ook een 39-jarige monteur betrokken, maar de getuigenissen van beide voornoemde verdachten waren zo vaag en tegenstrijdig waar het eerder afgelegde verklaringen betraf, dat de zaak teruggewezen werd naar de rechter-commissaris. De vierde verdachte, die apparatuur in zijn huis had gehad, werd veroordeeld tot twee weken voorwaardelijk.

Groot gevaar

„In de drie grote steden in de randstad werken op het ogenblik enkele tientallen clandestiene zelfbouw-zenders. Omdat deze zenders voornamelijk op de middengolf werken, vormen zij een groot gevaar, doordat zij de radioverbindingen van het vliegverkeer, het loods- en reddingswezen en andere vitale diensten storen.”

De zenders zijn vaak gebrekkig geconstrueerd zodat ze niet op één vaste golflengte uitzenden, maar een breder golfg gebied bestrijken, waardoor de kans op storingen groter wordt. Door de onregelmatige tijden, waarop men uitzendt, is het lokaliseren van de etherpiraten moeilijk”, aldus de heer Neuteboom.

Met de zes radio-peilwagens van de PTT heeft de dienst van de heer Neuteboom de laatste maanden een tiental illegale zenders in de randstad kunnen opsporen. Een bijkomend probleem voor de PTT is het de laatste tijd toenemende gebruik van draadloze babyfoons en walkie-talkies. De babyfoons, waarmee ouders de geluiden in de kamers van hun kinderen kunnen opvangen, werken op de FM-band en kunnen in de directe omgeving storingen bij radio- en televisie-ontvangst teweeg brengen, vooral als zij in de buurt van een centraal antennesysteem werken.

Walkie-talkies

De walkie-talkies werken in het golfg gebied rond de elf meter. Doordat deze apparaatjes, die bij veel winkels te koop zijn, vrij eenvoudig van een sterker vermogen kunnen worden voorzien, komen hierdoor ook storingen voor bij gebruikers van professionele walkie-talkie-sets (in de bouwwereld bijvoorbeeld).

Het is zelfs voorgekomen, dat normale walkie-talkie-sets werden „opgevoerd” tot een reikwijdte van meer dan duizend kilometer, met het gevolg dat communicatiesystemen binnen een straal van die afstand gestoord werden. De elf-meter-band wordt ook gebruikt door modelbouwers. Door storingen op deze golflengte is het al gebeurd, dat modelvliegtuigen neerstortten.

Amsterdam'. Andermaal Peter Bruining: 'Ik herinner mij de testuitzending nog goed, het onweerde stevig buiten en er waren veel zogenaamde 'statics' door de uitzending heen te horen.'

Koller was echter niet alleen via die stations actief maar verzorgde de programma's samen met een paar medeoperators, die deels de navolgers waren van het '29 flessen cognac'-verhaal, zoals bijvoorbeeld Michael Tas, die zelf ook een piratenstation had onder de naam 'Radio Weekendkoffertje'. Bruining herinnert: 'Aankankelijk heette zijn station 'Radio Weekendtas', maar dat werd in verband met zijn naam toch iets té opvallend gevonden, zodat hij hem wijzigde. Radio Weekendkoffertje opereerde vanuit zijn ouderlijk huis aan de Pieter de Hooghstraat.

Tegen het einde van september 1968 was Koller alweer in de lucht teruggekomen en die keer met een opvallend sterke zender, opererend vanuit een pand op de Parnassusweg in Amsterdam – Zuid. Hij gebruikte niet meer de naam Radio Londen maar ging als K R O de ether in, hetgeen stond voor 'Klandestiene Radio Omroep' en later zond hij uit onder de naam 'Radio Omroep

Het Parool wo 25 sept 1968

'RADIO OMROEP AMSTERDAM' ZOND SINDS ZONDAGMIDDAG UIT

PTT rolt in Zuid illegale zender op

(Van een onzer verslaggevers)

AMSTERDAM, woensdag. — De Bijzondere Radiodienst van PTT, die zich bezighoudt met het opsporen van clandestiene zenders, heeft gistermiddag in Amsterdam-Zuid een sterke illegaal opererende middengolfszender gelokaliseerd en in beslag genomen.

Tegen de vier jongemannen, die de zender bedienden is proces-verbaal opgemaakt. Het zijn de zeventienjarige scholier F.A.P.M., de negentienjarige scholier M.T., de even oude student J.M. en de 22-jarige disc-jockey F.J.W.K. De laatste is reeds twee keer eerder voor het clandestien zenden geverbaliseerd.

De door PTT ongerolde zender, die onder de naam Radio Omroep Amsterdam opereerde uit een zolderkamer in Amsterdam-Nieuw-Zuid, had een vermogen van enkele honderden Watts en zond sinds afgelopen zondagmiddag uit op 220 meter in de middengolf.

Volgens de heer D. Neuteboom, hoofd van de Bijzondere Radiodienst van de PTT, neemt het aantal clandestiene zenders in het westen van Nederland de laatste maanden sterk toe. „Vroeger kwamen illegale zenders voornamelijk in het noorden en oosten van ons land voor,” zegt de heer Neuteboom, „maar sinds ongeveer een half jaar heeft dit euvel zich sterk uitgebreid in het westen”.

Groot gevaar

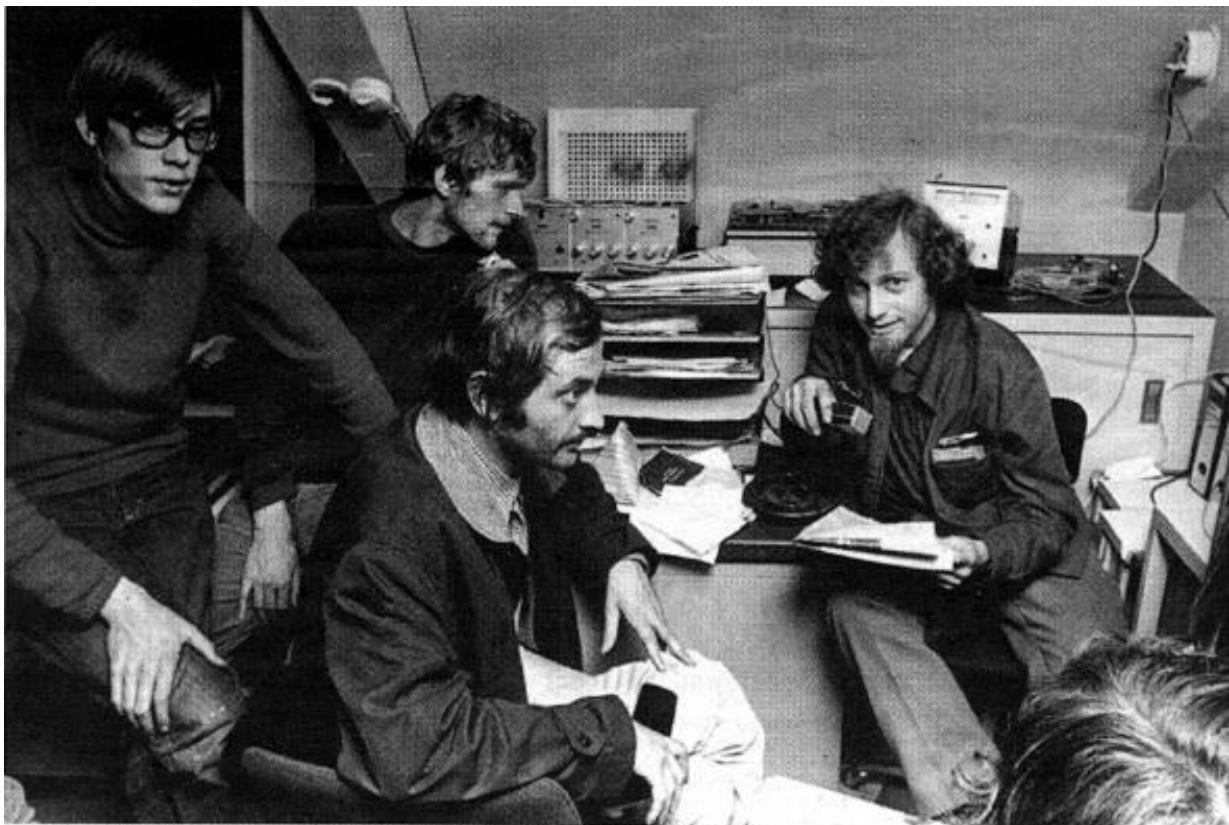
„In de drie grote steden in de randstad werken op het ogenblik enkele tientallen clandestiene zelfbouw-zenders. Omdat deze zenders voornamelijk op de middengolf werken, vormen zij een groot gevaar, doordat zij de radioverbindingen van het vliegverkeer, het loods- en reddingswezen en andere vitale diensten storen.”

De zenders zijn vaak gebrekkig geconstrueerd, zodat ze niet op één vaste golflengte uitzenden, maar een breder golfg gebied bestrijken, waardoor de kans op storingen groter wordt. Door de onregelmatige tijden, waarop men uitzendt, is het lokaliseren van de etherpiraten moeilijk”, aldus de heer

De andere operators van de KRO/ROA waren Jan Maris die in de Jan Willem Brouwersstraat woonde en een operator met de initialen F.A.P.M., ik meen ene Fred.'

Het zou echter niet lang duren alvorens er door de politie en de RCD voor een tweede keer bij Koller zou worden aangeklopt. De zender werd daarom na enkele dagen al uit de lucht gehaald door de RCD en er verscheen een groot bericht in Het Parool. Frank Koller werd daarmee voor de derde of de vierde keer gepakt voor clandestien zenden. Bruining komt in het gesprek nog even terug op de in de eerdere geplaatste publicatie en de naam van Otten: 'De Otten waarover in het verhaal gesproken werd, was een maat van die Frank Koller. Ik heb hem nooit ontmoet, maar hij was ouder dan Koller. Ik heb het vermoeden dat die ook actief was op de middengolf in die tijd, ergens vanuit de Pijp mogelijk onder de naam 'Radio Magneet'. De Jan M., ook actief bij de KRO/ROA aan de Parnassusweg, zouden wij later opnieuw treffen en wel bij Radio De Vrije Maagd.'

Dit laatste station was van de studenten die in mei 1969 het Maagdenhuis in

Radio De Vrije Maagd berichtte in 1969 vanuit het door studenten bezette Maagdenhuis.

FOTO HET PAROOL

Amsterdam hadden bezet, en wat de geschiedenis in zou gaan als de Maagdenhuisbezetting. Op een foto uit die tijd waarop de operators van De Vrije Maagd te zien zijn, zit Jan M. uiterst links op de foto, met bril. In de zomer van 1992 werd in de Sleepin in Amsterdam de tentoonstelling 'Etters in de Ether' gehouden, gewijd aan 20 jaar illegale zenderhistorie in Amsterdam. Daar was toen ondermeer de zender tentoongesteld die door Radio De Vrije Maagd is gebruikt. Deze was in bruikleen verkregen van het Amsterdams Historisch Museum. De zender (met een EL34 in de eindtrap) was in opdracht gemaakt door Joost Buis, een briljant zenderbouwer die de fijne techniek van zijn vader had geleerd en een grote reputatie had op het gebied van het bouwen en onderhouden van de piratenzenders. Hij was

zelfs nog in het begin van de jaren '80 actief met een illegale televisiezender op het Amsterdamse kabelnet, dat hij op de kabel bracht als Galactica TV. Er is dus zelfs van hem een zender in het museum beland. Ook werd er toen een geluidscassette verkocht met opnamen van 'belangrijke' stations, zoals radio De Vrije Maagd, met daarop ondermeer de stationcall en een straatinterview.

Tot zover een kleine bloemlezing over de Amsterdamse piraten, die in de late jaren zestig actief waren in Amsterdam. Met dank aan Peter Bruining voor zijn herinneringen. Gelukkig is er ook uit die periode genoeg illustratiemateriaal bewaard gebleven. In de toekomst zal ik aandacht besteden aan de gememoreerde televisiestations die in de jaren tachtig in Nederland actief waren.

Vervolg:

Voorkant Telegraaf

Al eerder kwam ik met de namen van twee illustere lieden uit Amsterdam, Koller en Otten. Op 30 april 1973 waren ze in de Amsterdamse hoofdstad te beluisteren via de middengolf via een landpiraat genaamd Radio 270. Na de opzienbarende uitzending van Radio 270, gevolgd door de inbeslagname in de Amsterdamse hoofdstad, waarvan vreemd genoeg geen opnamen van bewaard zijn gebleven, sprong de pers op het illustere duo 'Koller en Otten'. De Telegraaf schreef op 1 mei 1973 ondermeer 'Vanuit een woonhuis aan de Utrechtsestraat werd gisteren rond het middaguur ruim vijf kwartier popmuziek en reclame op de middengolf (270 meter) uitgezonden. De zender, die zich bekend maakte als Radio 270 werd een half uur nadat de uitzendingen waren gestaakt, door de hoofdstedelijke recherche en de opsporingsdienst van de PTT opgerold'.

Radio Noordzee discotheek

Daarbij werd tevens aan toegevoegd dat de eigenaren van de zender Koller en Otten, eigenaren van de Radio Noordzee discotheek, verantwoordelijk waren voor de uitzendingen. Ze werden opgezocht en op de foto vastgelegd. Wel meldde de Telegraaf dat de mobiele discotheek niets te maken had met het gelijknamige radiostation dat vanaf het zendschip MEBO II haar programma's verzorgde. De uitzendingen waren volgens de toen 60 jarige Otten in de wijde omtrek van Amsterdam goed te ontvangen zijn geweest. Hij verklaarde daarbij dat men met een vermogen van 75 Watt had uitgezonden, waarmee je heel ver kwam in die tijd.

Protest

De heren, die ook het tijdschrift 'Europop' uitgaven stelden in diverse interviews dat ze met de uitzendingen wilden protesteren tegen de grote vorm van sluikreclame, die via de publieke omroepen destijds plaatsvond voor particuliere drive in shows: "Er zijn tal van drive in shows, die nooit aan bod komen, zoals die van ons. Vandaar dat we het nodig vonden nu ook eens voor het voetlicht te treden. Binnenkort zal Radio 270 dagelijks in de ether zijn te beluisteren maar dan vanaf een boot op zee." Otten voegde eraan toe dat men daarmee het vierde commerciële station zou zijn naast de bestaande zeezenders die actief waren vanuit

internationale wateren voor de Nederlandse kust.

Niet zelf

Koller en Otten beweerden in één van de interviews niet zelf te hebben uitgezonden maar slechts een programma te hebben gemaakt. Ze hadden namelijk gehoord dat een aantal liederen op Koninginnedag wilde gaan uitzenden en beiden dachten toen een gratis programma aan te bieden. De Volkskrant meldde dezelfde dag dat op maandag 30 april het station bijna een uur in de ether was geweest, waarbij reclame werd gemaakt voor de drive in show van Koller en Otten en een tabaksmerk. Tegen Otten en zijn compagnon, de toen 27 jarige Koller, werd volgens de krant proces-verbaal opgemaakt wegens het illegaal verzorgen van uitzendingen. Een woordvoerder van de recherche had bekendgemaakt dat de zender zeer eenvoudig van constructie was en slechts in staat was Amsterdam te bereiken.

Berichtgeving ver buiten Amsterdam

Ook het Nieuwsblad van het Noorden had oor gekregen van de uitzendingen en berichtte op 1 mei over de uitzendingen: 'Met een gelukwens aan de jarige Koningin en de mededeling dat men met eigen uitzendingen de illegale slukreclame in de ether te lijf zou gaan, ging maandag op het middaguur, een nieuwe piraat de lucht in, Radio 270.' In dit bericht kwam naar voren dat men niet alleen wilde protesteren tegen de reclame voor de drive in shows van de publieke omroepen maar ook tegen de spots voor de drive in shows die werden gepromoot op de zeezenders.

Heel vroege publicatie in de Televizier

In mijn archief vond ik nog een heel vroege publicatie inzake Radio 270 terug en wel in de Televizier van 27 januari 1973. Men schreef ondermeer: 'Terwijl de mist rond

**VRIJE
NIEUWS-
GARING**

Redactie: Gerard Mars
Bijdragen: Rolf Boost, Ben van Meerendonk jr., Wim Schulpen, Louis van der Stam, Hans Ykema

**Nieuwe piraat:
Radio Europop**

Het niet legale ethergeluid uit de Noordzee, dat ons zo'n populaire Hilversum 3-zender heeft opgeleverd, begint te lijken op het liedje van de tien kleine negertjes, maar dan omgekeerd. Terwijl de mist rond het Caroline-schandaal nog lang niet is opgetrokken, meldt zich — voorlopig nog op papier — een vierde illegale zender. De werknaam: Radio Europop. Het is een plan van de uitgevers van een gelijknamig muziekblad, waar ze naar eigen zeggen al meer dan een jaar aan werken. Ze zouden twintig grote bedrijven achter zich hebben staan die bij elkaar zeker vijf miljoen aan reclame te vergeven hebben; geld dat ze niet willen spenderen aan de STER of de al bestaande piraten.

2,5 miljoen gulden te huren. Een niet gering aanbod, als het ooit is gedaan. Zolang er illegale zenders voor de kust liggen zijn er geruchten geweest over onderlinge contacten. Het op het strand lopen van de King David (van de Free Radio Association), de bomexplosie op de Mebo II en de recente gebeurtenissen op het zendschip van Caroline tonen aan, dat die contacten niet altijd even soepel zijn verlopen. Ronan O'Rahilly, de zoon van een Ierse miljonair en sinds jaar en dag bedreven in het exploiteren van illegale zenders, gaat in zijn beschuldigingen nog iets verder: „Ik beschik over voldoende informatie om vrijwel zeker te kunnen weten dat achter de praktijken van kapitein Van der Kamp (vroeger

De Ierse eigenaar van „Radio Caroline” Ronan O'Rahilly (links) en kapitein van de „Mi Amigo” Van der Kamp.

Toen hij met het aanbod bij O'Rahilly terug kwam, moet deze in woede zijn ontstoken.

Het is daarom even goed mogelijk dat de hele affaire rondom Caroline keurig in scène is gezet om zijn collega-piraten zo zwart te kunnen maken, dat in een algehele explosie het piratendom voor de Nederlandse kust zou verdwijnen. Maar dan is O'Rahilly slecht geïnformeerd over de politieke situatie. Er is voorlopig geen sprake van dat de Nederlandse wetgever zich met omroepzaken zal

het Caroline schandaal nog niet is opgetrokken, meldt zich – voorlopig nog op papier – een vierde illegale zender. De werknaam: Radio Europop. Het is een plan van de uitgevers van het gelijknamige muziekblad, waar ze naar eigen zeggen al meer dan een jaar werken.' Koller en Otten wisten toen ook al behoorlijk te fantaseren want ze stelden dat ze zeker 20 grote bedrijven achter hun hadden staan, die zeker 5 miljoen

gulden aan reclame zouden leveren, geld dat ze specifiek voor het nieuwe project zouden reserveren en zeker niet voor de STER of de andere bestaande zeezenders. Namen van bedrijven werden uiteraard niet genoemd.

Cynisch

De journalist van de Televizier wist cynisch in te gaan op de opmerking inzake reclamegelden want hij schreef: 'In 1960, het jaar waarin Nederlands eerste piraat voor de kust verscheen, zou een dergelijk bedrag genoeg zijn voor de oprichting van precies tien Radio Veronica's. De heren Koller en Otten vinden dit bedrag echter nog de helft te weinig.' Uiteraard, want dat was de rem om vervolgens nooit met een zendschip te hoeven komen. Koller en Otten stelden in het betreffende interview gewoon eerst 40 sponsors te willen hebben alvorens met de uitvoering van de plannen van start te gaan.

Niet serieus

De redactie van Televizier stelde dan ook ronduit dat Koller en Otten maar niet serieus genomen dienden te worden omdat de gewenste bedragen onmogelijk via adverteerders waren binnen te halen: 'Zo'n situatie bestaat in Nederland niet. Zelfs Radio Caroline moet al merken dat de ruimte in reclamebudgetten van potentiële gegadigden, na het verschijnen van Radio Noordzee in 1971, dermate is geslonken dat alleen maar tegen afbraakprijzen – en dus met groot verlies – nog aan adverteerders was te komen.'

Aanbod

Koller en Otten waren inderdaad een aantal malen op bezoek geweest waarbij ze klaarblijkelijk serieus waren overgekomen want er is een aantal gesprekken geweest. Eén van de toenmalige Carolinemedewerkers heeft me destijds verteld dat ze daadwerkelijk met een plan waren gekomen op het kantoor aan de Van Hoogendorpstraat in Den Haag en wel met het voorstel om de totale programmering voor hun rekening te gaan nemen tegen betaling van een hoog bedrag. Ook grote bluf, uiteraard. De Televizier meldde zelfs dat Koller en Otten een bedrag van 2,5 miljoen hadden geboden om Radio Caroline over te nemen. Inmiddels zijn we decennia verder en zijn de spinselen van Koller en Otten slechts herinneringen aan twee lieden die alleen maar de beschikking hadden over een dikke duim.

DE LANDPIRATEN VAN TOEN (3)

Eerder hadden we al een aantal terugblikken op de landpiraten in de jaren zestig als het ging om Amsterdam en omgeving, maar ook de terugblikken van Ad Roberts op zijn belevenissen waarbij hij vanuit Friesland regelmatig per trein naar het westen ging om wekelijks een paar programma's illegaal te presenteren in Amsterdam. Met bepaalde regelmaat komen de herinneringen voorbij en dit keer gaan we dankzij Paul Peters, die in de jaren tachtig en negentig bij tal van illegale radiostations in België en Nederland actief was en zelfs internationaal zijn schreden maakte, terug naar een station in het landelijke Groningen. Het station kun je bestempelen als 'niet het genre dat Paul Peters en ik persoonlijk voorstonden.' Het speelde zich allemaal af medio zeventiger jaren en dat gedurende een aantal jaren dat de piraat Radio Smokie op onregelmatige tijden vele uren 'radio' vulde vanuit een locatie in het Groningse Ten Boer. Via de middengolf gooide de man krachtige kreten de ether in:

“Hallo, hallo, hier is Smokie, de internationale etherpiraat. Radio Smokie zal u de komende uren voorzien van gezellige Hollandse muziekjes.’ Waren er in de begin jaren zeventig tal van piratenzenders via de middengolf actief in de provincie Groningen, medio de jaren zeventig was het aantal aanzienlijk afgenomen en bovendien was men bij lange na niet zo regelmatig meer in de ether te horen. Waarom op eens minder etherruimte gevuld met de muziek die elders toch helemaal niet werd gehoord op de radio?

De gemeente politie van Bedum, een gemeente die rijk was aan diverse piratenstations, had in die tijd er wel een verklaring voor: ‘Een goede controle in samenhang met een degelijke voorlichting hebben de amateurs (niet te verwarren met de legale zendamateurs) doen inzien dat zij op het verkeerde pad waren. Het zenden is een mooie hobby, maar het is zeker ontoelaatbaar als etherpiraten anderen in hun, vaak belangrijke werk, storen. Ontzettend veel diensten zijn namelijk afhankelijk van goede radioverbindingen.’. Het waren vooral de – in Groninger kringen genaamde ‘Bokkeblaadjes’ ofwel huis aan huisbladen die vaak aandacht besteedden aan de piratenzenders en dus werd door een journalist van ‘Noorderkrantregio’ op een dag in 1976 een bezoek gebracht aan de superpiraat in Ten Boer, dit om de lezer iets meer te vertellen over de man achter Radio Smokie, die ze zoveelvuldig via hun radio hadden beluisterd.

Al vrij snel werd het de betreffende journalist duidelijk echt te maken te hebben met een landpiraat want rijdende naar de woning, zoals aangegeven door Smokie, toerden hoog boven het woonhuis de zendmasten. Maar hijzelf had een andere verklaring: “Ik ben dan wel etherpiraat, maar beslist niet onbekend. De politie weet waar ik woon, de PTT weet waar ik zit en je mag mijn naam dan ook best in de krant zetten en er bijzetten dat ik in Ten Boer woon.’ De stem van de man achter Radio Smokie was inderdaad een vertrouwd geluid in vele gezinnen binnen de regio en in 1975, toen hij nog regelmatig in de ether was, was het iedere zondagmorgen raak want dan bracht hij een verzoekplatenprogramma waarop gemiddeld 120 verzoekjes per week binnen kwamen. Zelfs leek de illegale piraat belangrijker dan de dominee want Smokie stelde: “Ik heb gehoord dat er zelfs mensen uit de kerk blijven om mijn programma te kunnen beluisteren. De verzoekjes komen zelfs van buiten de provincie.” Dan is ook meteen duidelijk voor de huidige lezer waarom statements via de ether gingen dat het ging om de internationale uitzendingen van Radio Smokie, immers af en toe kwam er een verzoek uit het aanliggende Ost Friesland als wel uit Friesland – dat voor vele Groningers ook als een apart volk wordt gezien.

Rond die tijd waren er op diverse plekken in de provincie Groningen niet alleen restanten te zien van de ‘Hou em in de lucht’ sticker actie van RNI en de demonstratiestickers van Radio Veronica maar ook stickers voor ‘Radio Smokie de Internationale Radiopiroomaan’. Vol trots bewaarde Smokie terecht in een oude schoenendoos zijn ontvangstrapporten die uit voor hem verre landen kwamen waaronder veel uit Scandinavië en het voormalige Joegoslavië. En het gegeven dat Smokie, maar ook andere piratenzenders berichten uit andere landen kregen, maakte ze enorm trots maar tegelijkertijd sterk om door te gaan en alle wettige regels te blijven overtreden, of een verblijf in de strafgevangenis Veenhuizen er aan vast zat, maakte hen in die tijd niet zoveel uit, immers waren er ‘geloofsgenoten’ te vinden in de vorm van andere zendpiraten die elders in het land dezelfde illegale radiohobby bedreven.

Natuurlijk, en dat zagen we eerder in een publicatie inzake de landpiraten in de Achterhoek en op de Veluwe, geschreven door Aart Veldman, zat er destijds – trouwens heden ten dage nog veel meer – er enorme risico's achter het runnen van een illegale zender. Politie en RCD waren enorm scherp en werkten vaak nauw samen om de storingen zoveel mogelijk te voorkomen. Smokie, die getrouwd was en voorzien was van een eerlijk inkomen door full time te werken, stelde destijds: "De etherpiraterij is een echte hobby van mij, maar blijft natuurlijk een linke zaak. Het blijft altijd de vraag of ze me te pakken krijgen of ik ze net te slim af ben. Ik balanceer dan ook op het randje van wat wel en wat net niet mag en ik kan je wel stellen dat wij als echte etherpiraten piraat zijn omdat het gewoon niet mag. Hetgeen wij doen staat gewoon gelijk met het door velen geliefde stropen, ook dat mag niet en maakt het allemaal spannend." En eigenlijk probeerde Smokie destijds te stellen dat het duidelijk over het randje was, hetgeen hij met zijn uitzendingen veroorzaakte.

Zoals zo vaak in de jaren zeventig, maar zeker ook in de 21ste eeuw, werd gehoord is dat er via de radio, en toen zeker via Hilversum 3, weinig tot geen aandacht werd besteed aan de Nederlandstalige muziek. Wel dient er dan wijselijk bij vermeld te worden dat met 'Nederlandstalige muziek' door de etherpiraten als wel de luisteraanhanger de Nederlandstalige smartlappen en meezingmuziek werd bedoeld. Smokie destijds over de inhoud van de programma's van Hilversum 3: "Veel van mijn luisteraars begrijpen de muziek niet die daar wordt gedraaid en luisteren naar mij omdat ze daar wel datgene horen dat goed in het gehoor ligt. Bovendien wil men gewoon een presentator die in het Gronings ze toespreekt."

In de tijd dat het interview met Smokie plaatsvond en waarvan flarden in dit verhaal zijn terug te vinden, was 'Smokie' al vier keer in aanraking gekomen met de autoriteiten. In Ten Boer was hij dan ook regelmatig het gesprek van de week. Hijzelf vond de contacten met de agenten van de gemeentepolitie in Bedum en de afvaardiging van de toenmalige Radio Controle Dienst goed te noemen, hoewel hij wel één keer volgens de wetgeving veel te ver zijn te gaan en dus werd verwezen naar een tijdje 'zitten' in de strafgevangenis in het landelijke Drentse Veenhuizen.

Laten we eens met Smokie teruggaan na die dagen van weleer en het verhaal laten vertellen dat voorafging aan het verblijf in een de strafgevangenis in het gelijknamige Drentse Veenhuizen: "Ik zat op mijn gewone plaats achter het raam toen ik met het uitzenden bezig was en plotseling, zonder dat ik het me erg bewust was, stonden de heren van de Radio Controle Dienst me voor de neus. Regionaal gezien was opsporingsambtenaar Van der Werff het opperhoofd en heb ik hem een kop koffie aangeboden en ben ik verder kalm gebleven. Binnen de kortst mogelijke tijd had ik trouwens alweer de beschikking over een nieuwe zender, waarmee ik de ether bestormde."

Een andere keer, zo vertelt de overleving, ging het wel heftiger voor Smokie, want aanhangers van zijn uitzendingen weten nu nog te vertellen dat het leek of de Tweede Wereld Oorlog in gedachten terugkeerde toen liefst 13 politie agenten zijn huis bestormden en hij, hoewel vergeefs, probeerde het huis te verlaten en Hermandad te ontvluchten. Via een dakraam dacht Smokie het blauwe geweld voor gezien te houden, maar vergeefs want op de hoeken van de straat was de politie andermaal aanwezig en konden de luisteraars van Smokie zich realiseren dat het tijd was om een andere etherpiraat een tijdje te aanbidden en bovendien een

ansichtkaart te sturen naar 'Smokie Veenhuizen'. Geheid dat moedertje Post het poststuk liet aankomen!